

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi (HE 61/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (etäkuuleminen)
- hallitussihteeri Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö (etäkuuleminen)

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Kansaneläkelaitos
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Työttömien Keskusjärjestö ry
- Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
- Julkisten ja hyvinvointialojen työttömyyskassa, Rakennusalan työttömyyskassa, Sähköalojen työttömyyskassa ja Teollisuuden työttömyyskassa

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa eräissä tilanteissa työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn

Valiokunnan mietintö StVM 7/2020 vp

edellyttämää työmäärää. Ehdotettavat muutokset koskevat eräitä työttömyysetuuden sovittelulanteita, työmarkkinatuen erityisiä ehtoja ja työttömyysetuuden maksamista ilman päätöstä koskevia edellytyksiä. Työttömyysetuutta voitaisiin väliaikaisesti maksaa hakemuksen perusteella ennakkona enintään kuudelta kuukaudelta.

Näin toimimalla saataisiin helpotetuksi toimeenpanoa ja joudutetuksi asian käsittelyä tilanteessa, jossa hakemusten määrä kasvaa voimakkaasti covid-19-epidemian vuoksi.

Esitys liittyy vuoden 2020 III lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.10.2020 saakka. Työmarkkinatuen tarveharkintaa ja osittaisuutta koskevia poikkeuksia ei kuitenkaan sovellettaisi enää 31.8.2020 jälkeen alkavilla hakujaksoilla.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Koronavirusepidemia ja sen rajoittamistoimet ovat merkittävästi vähentäneet taloudellista toimintaa ja heikentäneet yritysten rahoitusasemaa ja taloudellisia toimintaedellytyksiä hyvin nopeasti. Tilanne on johtanut lomautuksiin sekä yrityksissä että kunnissa ja työttömyyden lisääntymiseen lyhyessä ajassa.

Työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen mukaan suuren hakemusmäärän vuoksi työttömyysturvan toimeenpanossa voi esiintyä viivästyksiä, jotka aiheuttavat lisäpainetta yleisen asumistuen ja toimeentulotuen hakemuksissa. Eduskunta edellytti työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 38/2020 vp — StVM 5/2020 vp) antamassaan eduskunnan vastauksessa (EV 32/2020 vp), että hallitus selvittää välittömästi keinoja työttömyysturvaetuuksien käsittelyn sujuvoittamiseksi ja varmistaa työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen etuuksien toimeenpanon niin, että etuudet pystytään maksamaan viivytyksettä. Eduskunta on hyväksynyt vuoden 2020 II lisätalousarvion yhteydessä lisäystä 41 milj. euroa Kansaneläkelaitokselle ja 20 milj. euroa työttömyyskassoille etuuskäsittelyn turvaamiseksi Covid-19-viruksen aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi.

Hallituksen esityksen tavoitteena on työttömyysetuuksia koskevien hakemusten käsittelyn sujuvoittaminen Kansaneläkelaitoksessa ja työttömyyskassoissa. Esityksen perustelujen mukaan etuuskäsittelyssä vähennetään työtä, joka ei covid-19-epidemiaan liittyvän lomautusten ja työttömyyden määrän nopean ja huomattavan kasvun aikana ole perusteltua. Tämä koskee erityisesti työmarkkinatukeen esitettäviä muutoksia. Tavoitteena on myös nykyistä nopeammin ja tarvittaessa myös nykyistä pidempään myöntää työttömyysetuuden hakijoille toimeentulon turvaa työttömyysturvajärjestelmästä ja näin saada vähennetyksi tarvetta hakea toimeentulotukea.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi työttömyysetuuksien määrää koskevia väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn edellyttämää työmäärää ja neuvontatyön tarvetta. Muutosten arvioidaan edesauttavan henkilöresurssin suuntaamista nimenomaan etuuksien maksamiseen.

Valiokunnan mietintö StVM 7/2020 vp

Työttömyysetuuden sovittelun osalta esityksessä ehdotetaan, että yritystoiminnan tuloa soviteltaessa tulot arvioidaan hakijan oman ilmoituksen perusteella. Lisäksi ehdotetaan väliaikaista poikkeusta niin kutsuttujen laskennallisen tulon ja erityisen sovittelujakson käyttöön työttömyysetuuden sovittelussa. Esityksessä ehdotetaan myös, että työmarkkinatuen tarveharkinnasta ja osittaisuudesta luovuttaisiin väliaikaisesti. Lisäksi ehdotetaan, että työttömyysetuutta voidaan väliaikaisesti maksaa hakemuksen perusteella ennakkona enintään kuudelta kuukaudelta. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että valmistelun aikana on arvioitu myös työmarkkinatuen odotusaikaa työmarkkinatukea koskevien hakemusten määrän voimakkaasti kasvaessa. Kansaneläkelaitos on arvioinut, että väliaikainen poikkeus odotusajan asettamiseen vähentäisi manuaalista työtä hakemuskäsittelyssä. Valmistelussa katsottiin, että muutosta ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa. Odotusajasta luopuminen väliaikaisestikin voisi johtaa työmarkkinatukea koskevien hakemusten voimakkaaseen kasvuun ja tästä seuraavaan työmarkkinatukimenon kasvuun tilanteessa, jossa työmarkkinatukihakemusten määrän odotetaan muutenkin kasvavan (HE s. 21).

Kansaneläkelaitoksen lausunnon mukaan lakiehdotuksen 2 §:n 1 kohtaan sisältyvällä sovittelutilanteiden keventämisellä ei ole saavutettavissa riittävää hyötyä toimeenpanon kannalta ilman edellä kuvatun odotusajan väliaikaista keventämistä. Työttömyyskassojen yhteisjärjestön näemyksen mukaan sovittelua koskeva muutos vastaa työttömyyskassojen toiveita sovittelusäännösten kehittämisestä, mutta muutokset olisi parempi tehdä pysyvinä huolellisen valmistelun jälkeen. Saadun selvityksen perusteella lakiehdotus vähentää etuuskäsittelijöiden käsin tekemää työtä erityistilanteissa, joissa on myös suuri virheiden mahdollisuus. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi 2 §:n hyväksymistä muuttamattomana.

Kansaneläkelaitos katsoo valiokunnalle antamassaan lausunnossa, etteivät lakiehdotuksen 3 ja 4 §:ssä tarkoitettut työmarkkinatuen tarveharkinnan ja osittamisen väliaikaiset poistamiset vähentäisi vaan ennemminkin lisäisivät Kansaneläkelaitoksen työmäärää. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 3 ja 4 §:n poistamista lakiehdotuksesta ja tästä johtuvaa ehdotetun 6 §:n voimaantulosäännöksen ja pykälänumeroinnin muuttamista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työttömyysturvan toimeenpanon sujuvoittamista ja nopeuttamista edelleen jatketaan muun muassa selvittämällä, miten tulorekisterin tietoja voidaan nykyistä paremmin käyttää hyväksi toimeenpanossa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 61/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan mietintö StVM 7/2020 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään hyvin laajalle levinneen covid-19-epidemian vuoksi tehtävistä väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin (1290/2002).

2 §

Työttömyysetuuden sovittelu

Poiketen siitä, mitä työttömyysturvalain 4 luvussa säädetään:

- 1) soviteltaessa tuloa, sovitteluun ei sovelleta mainitun luvun 2 §:n 4 momentissa eikä 4 §:n 2 momentissa säädettyä;
- 2) soviteltaessa yritystoiminnan tuloa, jos tuloissa on tapahtunut muutos laajalle levinneen tartuntataudin vuoksi, tulot huomioidaan yrittäjän oman ilmoituksen perusteella.

3 §

Työmarkkinatuen tarveharkinta

~~Poiketen siitä, mitä työttömyysturvalain 7 luvun 7 §:ssä säädetään, työmarkkinatukeen ei sovelleta tarveharkintaa.~~

4 §

Osittainen työmarkkinatuki

~~Poiketen siitä, mitä työttömyysturvalain 7 luvun 9 §:ssä säädetään, työmarkkinatukeen ei sovelleta työmarkkinatuen osittamista.~~

Valiokunnan mietintö StVM 7/2020 vp

3 §

Työttömyysetuuden maksaminen ilman päätöstä

Poiketen siitä, mitä työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä säädetään, jos työttömyysetuuden maksaja arvioi, että hakemusta ei voida käsitellä työttömyysturvalain 11 luvun 1 a §:n mukaisesti, se voi omasta aloitteestaan maksaa työttömyysetuutta ilman päätöstä ennakkona. Ennakkoa voi olla maksettuna yhteensä enintään kuudelta kuukaudelta.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään lokakuuta 2020.

Tätä lakia sovelletaan työttömyysetuuden maksamiseen sellaiselta työttömyysetuuden hakujaksolta, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen, **kuitenkin viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020.** Sen 3 §:ää sovelletaan kuitenkin työttömyysetuuden maksamiseen myös, kun hakemus on saapunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 3 ja 4 §:ää sovelletaan työmarkkinatuen maksamiseen sellaiselta hakujaksolta, joka alkaa viimeistään 31 päivänä elokuuta 2020, ja lain 2 ja 5 §:ää sovelletaan maksettaessa työttömyysetuuden maksamiseen sellaiselta hakujaksolta, joka alkaa viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020.

Helsingissä 29.4.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anu Vehviläinen kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Mai Kivelä vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

Valiokunnan mietintö StVM 7/2020 vp

valiokuntaneuvos Harri Sintonen